

УДК 342.9

Орест Андрійович БУДЬ,

оперуповноважений відділу кримінальної поліції Основянського відділу поліції ГУНП в Харківській області, м. Харків

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Протягом усього часу втілення у життя положень Основного закону нашої держави здійснюються рішучі кроки – реформи. Їх здійснення в усіх без винятку галузях господарювання є життєвою необхідністю для кожного

громадянина. Не стала винятком й адміністративна реформа, в рамках якої вже було прийнято ряд ключових Законів, серед яких і Закон України «Про національну поліцію» [1]. Статтею 1 зазначеного Закону Національна поліція України визначається як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. У своїй правоохоронній діяльності Національна поліція використовує ряд засобів, серед яких чільне місце посідає адміністративна відповідальність.

Інституту адміністративної відповідальності присвячена низка монографій, наукових статей, навчальних посібників, науково-практичних коментарів до законодавства тощо таких авторів як Ю. Абакумова, В. Авер'янов, О. Бандурка, О. Безсмертний, Ю. Битяк, І. Голосніченко, Є. Додін, В. Зуй, З. Кисіль, А. Комзюк, В. Колпаков, О.С. Літошенко, О. Остапенко, М. Тищенко та інших. Разом із тим аналіз праць наведених вище науковців дозволяє зробити висновок про відсутність єдності думок щодо поняття адміністративної відповідальності. До прикладу, А. Комзюк визначає адміністративну відповідальність як застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що мають для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права [2, с. 7]. У свою чергу, І. Голосніченко вважає, що адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [3, с. 430-431]. Як видно, одні науковці адміністративну відповідальність розуміють як накладення адміністративних стягнень, інші ж асоціюють її із сукупністю правовідносин, які виникають з приводу накладення цих стягнень уповноваженими органами. Тому звернемося до положень чинного законодавства.

На превеликий жаль, жоден нормативно-правовий акт не дає прямого визначення адміністративної відповідальності. Так, згідно з положеннями пункту 22 частини 1 статті 92 Конституції України [4], адміністративну відповідальність слід визначати як один із основних видів юридичної відповідальності в Україні. Вона є наслідком невиконання чи неналежного виконання суб'єктом правовідносин норм законодавства, що тягне невідворотне реагування держави. Така відповідальність встановлюється виключно законами України. Аналізуючи положення статті 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5] (далі – КУпАП) – ключового кодифікованого нормативно-правового акта в галузі адміністративного права, робимо висновок про опосередковане визначення змісту адміністративної відповідальності як міри, яка застосовується з метою виховання особи, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими

особами. Наведене повною мірою підкреслює правильність твердження про відсутність чіткого визначення адміністративної відповідальності із прямим посиленням на конкретний нормативно-правовий акт.

Аби розкрити зміст досліджуваного терміна, необхідно проаналізувати ознаки адміністративної відповідальності, серед яких ключове місце посідають:

1) притягнення до адміністративної відповідальності можливо тільки в результаті вчинення адміністративного проступку;

2) адміністративна відповідальність полягає в застосуванні до винних адміністративних стягнень, передбачених статтею 24 КУпАП;

3) мета адміністративної відповідальності полягає: а) у вихованні особи в дусі додержання законів, поваги до правил співжиття; б) запобіганні здійсненню нових проступків;

4) право притягнення до адміністративної відповідальності надано багатьом суб'єктам, серед яких – органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, суди, органи Національної поліції тощо;

5) законодавством встановлено особливий порядок притягнення до адміністративної відповідальності (складання протоколу, збір і оцінка доказів, винесення постанови і т. ін.).

Важливі положення щодо нормативного забезпечення відповідальності за адміністративні проступки містить стаття 8 КУпАП – «Чинність закону про відповідальність за адміністративні правопорушення», яка встановлює, що:

– притягнення до відповідальності здійснюється за нормами, які діють під час і за місцем вчинення правопорушення;

– закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність, мають зворотну силу (поширюються на правопорушення, вчинені до їх видання);

– закони, які встановлюють або посилюють відповідальність, зворотної сили не мають;

– провадження по проступкам ведеться на підставі закону, що діє під час і за місцем розгляду справи.

Резюмуючи проведені дослідження, присвячені питанню адміністративної відповідальності як засобу підтримання публічного порядку в діяльності Національної поліції, можна надати авторське визначення адміністративної відповідальності, під необхідно слід розуміти передбачене законодавством, примусове, із додержанням встановленої процедури застосування правомочним суб'єктом, у тому числі й поліцейськими, заходів впливу до осіб, які вчинили адміністративні проступки. Звичайно, наведене визначення змісту адміністративної відповідальності не претендує на свою повноту та вичерпність через те, що досліджуваний термін слід розглядати у різних площинах, які неможливо охопити в рамках одного визначення. А тому, адміністративну відповідальність слід розглядати:

– по-перше, як вид юридичної відповідальності;

– по-друге, як інститут адміністративного права;

Сучасні проблеми адміністративного права та процесу. Харків, 2017

– по-третє, як реакцію держави, що знаходить свій прояв в діяльності уповноважених органів щодо накладення стягнення за вчинений суб'єктом адміністративний проступок.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію: Закон від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. А. Т. Комзюка. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Ун-т внутр. справ, 2000. 99 с.
3. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. Т. 1. Загальна частина / редкол.: В.Б. Авер'янов (голова). Київ: Юрид. думка, 2004. 584 с.
4. Конституція України : від 28.06.1996 р. // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.

Одержано 12.06.2017